

ובהרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

באור החיים תולדות רבנו הק'

פרק חמישי: במסילה העולה עמל תורה אינסופי

גם בעיסוקו בדבר ה' זו הלכה נהג רבינו כן אלא שכאן, אחרי שהגיע למסקנותיו הוא, שקד היטב על דברי הראשונים כדי ללמוד את דעתם בפסיקת ההלכה:

"...ודרך הלכתי בו בכל מה שכתבתי הוא, שהייתי מקדים לשתות מים חיים הם דברי הש"ס בבלי וירושלמי, ולעמוד על עמקן של דברים בכל אשר הש"ס יכול לסבול בשבילי העיון, ולהכריח דרך המתחייב באמיתות דבריו. ואח"כ הייתי פונה לראות דברי רש"י והתוספות והרא"ש אשר שמו איש כסאו סביב ים התלמוד. ומשם עולה אל אלדים להביט לדברי הגאונים והרי"ף והרמב"ם והרמב"ן והרשב"א והר"ן והבאים אחריהם הללו בעלי לוגין ומחבק את אשר יתידותיו בארשות החיים ולהקשות להמנגדו בהכרחות עצמן שבהם הכרחתי אורחותי כשעמדתי על עומקן של דברים בלא ידיעת סברת שום פוסק ודרך זו מוציאה מידי נדנדו קינטור כי אם אדם יעמוד על דברי הראשונים ויבקש להקשות על אחד מהם הן האדם לו יהיה דעתו תהומות ורחב מני ים לא יוכל הצטדק לו יחשוב חפוצ בצדק אמרי פיו ולב חכם ישכיל דברי אלה..."

על כולנה נוסף היסוד הרביעי: הכוונה הטהורה בלימוד התורה ובחידושיה, בלתי לה' לבדו! כל זאת, יחד עם תפילה בלתי פוסקת לבל ישל חלילה בהבנה או בחידוש שאינם לאמיתיה של תורה.

"...הנו נכבד, יראת ה' היא אוצרו. ודעתי גלית לפני גולה עמוקות: הנני עבד לך ה' נוטע גן עדן להקריב ביכוריו לפני אדוני אולי תתעשת אליו יהיה כל פריי קודש הלולים לרצותך אל חי חפצתי וקוה קויתי ליחד אשת דודים חפצתי וחשקתי והריני משעבד דעתי וידיעתי בכללות ד' וד' מוצקות בבניני בנין עולם קטן בהכנת נפשי מול שמך שפע ומשפיע ונשפע דבקתי נשמתי והתחלתי ובארתי בתורה לפני מול פני שמו מודעת לבל יכשילנו הכושל והמכשיל..."

"...והייתי דוחק עצמי וממית עצמי על התורה לעבוד קוני ומול יחודו שמתי פני בכל מה שהייתי מחדש ולחקור האמת דבקתי אור נשמתי להמשיך דין אמת..."

ענוותן כהלל

למרות יגיעתו העצומה והתאמצותו לכוון לאמיתיה של תורה, התנזרותו ממנעמי העולם וכוונתו הטהורה, הרי שבהעלאתו את חידושי תורתו על הכתב היתה נפשו שפלה עליו ביותר והוא היה מלא חשש. מי הוא זה ואיזהו שיבוא לחדש בתורה! רק הידיעה ברורה שלו כי כל כוונתו לשם שמים, נתנה לו את האומץ לכך.

"...אשר יודע אני בעצמי מיעוט השגתי, יתוש קטן בחכמת התורה. ולאשר ידמו האנשים אשר בספר הזה יביטו, ויאמרו מה זה היה לבן קיש, איסתירא בליגנא קיש קיש קריא, ומי אתה הנער המנוער מן החכמה לבא לחצר בית המלך פנימה להכניס עצמך בגדר העליון לפרש דברי הש"ס... ותאמר בן מי זה העלם לבא בקהל ה' המה הרבנים הקדמונים ולחלוק עליהם?! לזה אני אומר אחר ההשתחויה לפני כל חושדני בדבר זה, לבל ישל בחושד בכשרים לאותו דבר, דח"ו נתכונתי לשום דבר זולת לעשות רצון יוצרי. כי למה אחיה כעבד המתעצל במלאכת אדוני ולמה באתי מעולם העליונה הלהיות ח"ו נהנה מנכסי שמים!?!..."

המשך בשבוע הבא

פניני אור החיים

תפילה למשה

וְאֵלָה תוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דְּבַר ה' אֵת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי (במדבר ג א)

לאחר מניין בני ישראל, אומרת התורה 'ואלה תולדות אהרן ומשה'.

אלא שבהמשך הפסוקים כתובים רק בני אהרן, ומה פירוש הפסוק תולדות אהרן ומשה.

מסביר האור החיים הקדוש כך:

מתחילה הייתה הגזירה על ארבעת בני אהרן, אלא שמשה רבינו התפלל עליהם, והועילה תפלתו של משה רבינו להציל את אלעזר ואיתמר שלא ימותו.

זו הסיבה שבני אהרן נחשבים כתולדות משה. לפי שהוא התפלל בעדם, וחיו. הוא הציל אותם.

בית הלוי ברכו את ה'

קַח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבִינֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמָתָם וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם אֲנִי ה' (במדבר ג מה)

'זהו לי הלוויים, אני ה'.

תוספת המילים 'אני ה' אחרי 'זהו לי הלוויים', מניעה ללמדנו על מעלתם של שבט לוי.

שהרי לעתיד לבוא, תשוב העבודה ותהיה על ידי הבכורים, כך מובא בחז"ל.

ומה יהיה אז עם הלוויים?

אומר האור החיים הקדוש: אף על פי כן, לא ירדו הלוויים מלהיות לה'.

זה הכוונה בתוספת המילים 'אני ה'.

כשם ששמי לעולם ועד, כמו כן יהיו לי הלוויים.

כאשר ציוויתנו

וְהָלוִיִּם לְמֹשֶׁה אֲבֹתָם לֹא תִתְּקְדוּ בְּתוֹכָם (במדבר א מז)

המניין שציווה כאן הקב"ה לספור את בני ישראל - מורה על חשיבות רוממות, ועל חיבתם של בני ישראל.

יתירה על כך, המדרש מביא שמניין זה מורה על הכבוד והמעלה של בני ישראל, שעשו

המשך בעמוד ג'

דורות ישרים ומבורכים

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (במדבר א א)

בתחילת פרשת במדבר מצוה הקב"ה לבני ישראל, למנות את מספר בני ישראל, והתורה מפרטת את זמן הציווי - באחד לחודש השני בשנה השנית. כלומר, בא' באייר.

בפסוק י"ח אנו קוראים 'זאת כל העדה הקהילו באחד לחודש השני, ויתילדו על משפחות וגו'.

שוב מפרטת התורה את התאריך, א' באייר. האם זה מלמד אותנו משה?

אומר האור החיים הקדוש, דבר גדול כתוב כאן:

באותו היום נצטוו, ובו ביום הביאו את ספרי יחוסיהם.

לא חודש, לא שבוע, באותו היום.

וללמדנו בא, עד כמה היו בני ישראל שומרים על יחוסיהם. מגדול ועד קטן אין בהם מתום.

אכן, 'שאו' את ראש וגו', לשון נשיאות ורוממות. אשרי העם שככה לו.

גיבורי כח

וַיְהִיו בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלְתָּם כָּל זָכָר מִבְּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֹצֵא צְבָא (במדבר א כ)

מטבע הדברים, כל ציבור יש בו עניים ועשירים, חלשים וחזקים, מוצלחים ושאינם כאלו.

מכך שהתורה שבה ומפרטת במניין כל שבט ושבט 'כל יוצא צבא', מדייק האור החיים הקדוש, שלא היה אחד מכל הבאים במניין זה, שלא היה ראוי לצאת צבא.

זה נס שאין כמוהו באומות העולם!

הרי לא יתכן בדרך הטבע שמכל כך הרבה אנשים לא יהיה אחד שאינו ראוי לצאת בצבא.

וכאן אצל בני ישראל זה קרה! כל יוצא צבא!

לך ה' הגדולה והגבורה!

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

מעלת הענוה

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר (א כ).

אמרו חז"ל במדרש (במדב"ר א ז): כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר, אינו יכול לקנות את החכמה והתורה, לכך נאמר 'במדבר סיני'. וביאר **במתנות כהונה**, שיהא שפל ועניו ללמוד מכל וללמד לכל.

רבינו **האור החיים הקדוש** זיע"א הרחיב בפרשת קבלת התורה (שמות יט ב) אודות 'עיקרי ההכנה לקבלת התורה שבאמצעותם נתרצה ה' להנחילם נחלת שדי היא תורתנו הנעימה', ובהם הביא את מידת הענוה: **"ועניו ב' הוא השפלות והענוה, כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר, וכנגד זה אמר 'ויחננו במדבר, פירוש, לשון שפלות וענוה כמדבר שהכל דורכים עליו'."**

וכה כתב הרה"ק **התפארת שלמה** זיע"א (פרשת יתרו): "להורות לכל איש מבני ישראל הכנת הלימוד בכל יום בברכת התורה, שיהיה בעצמו כאלו הוא כלי ריקן מכל ורצונו עתה לקבל התורה מחדש... ובוזה פירשנו מה שאמרו בגמרא (שבת פו:) 'ומא קמא לא אמר להו ולא מידי'. פירוש, שהורה להם הדרך שיהיו שפלים בעיניהם כלא ולא מידי, שאין בהם שום מעלה, וזו עיקר הכנה לקבלת התורה."

מידת הענוה בכלל, היא יסוד ואבן פינה למהותו של יהודי. ואמנם דרכי תורת החסידות מאז ומקדם, מיסודו של אור שבעת הימים רבינו **הבעל שם טוב הקדוש** זיע"א היה להורות ולהחזיר את מידת הענוה ועד כמה צריך לברוח מן הגאווה כבורח מן האש. ודבר זה שמענו מדברותיו של הרה"ק **ה'חידושי הרי"ם** זיע"א (ספר 'ליקוטי הרי"ם' ח"ב עמוד קפח): "שמעתי שאתם משבחים את עצמכם בלימוד שאתם יכולים ללמוד בטוב, וביותר שמרגילים את עצמם בלשון אשר בפשיסחא ובקצקצק היו משבחים מי שיכול ללמוד, ופועלים להרגיש בזה כל אחד ממעלתו בלימוד, ויש להם מזה גיאות, ושוכחים שאין להם שייכות לגמרא. הא בימי הבעל שם טוב זיע"א היו גדולי הדור שהיו לומדים יום ולילה בהתמדה והבעל שם טוב דחה אותם מחמת זה שהיה להם גיאות בלימוד, והיה אומר שהוא הבל. ובאמת כן הוא."

וכך היה דרכם של חסידים הראשונים מימים ימימה, שהיו מחזיקים את עצמם בענוה ובשפלות, כאשר הביא הרה"ק **הדגל מחנה אפרים** זיע"א (פרשת ויקרא): "עוד ירמוז א' זעירא, על דרך ששמעתי אומרים בשם ר' יוסף מגיד מישרים דק"ק **פולנאה** זללה"ה, שאמר על מה שאומרים העולם: שהלומדים

לערנן יא והחסידים לערנן ניט, שהאמת שהלומדים כל מה שלומדים יותר הם גדולים בעיניהם ויחשב בעיניהם שכבר למדו הרבה כל הצורך, והחסידים כל מה שלומדים יותר הם יותר קטנים בעצמם, וזהו כל מגמתם שלומדים את עצמם להיות קטנים ושפלים בעצמם. והוא שרימוז: א' זעירא, א' לשון לימוד, זעירא להקטין עצמם. והבין."

וענין זה מרומז בפסוק הפותח את פרשת השבוע, וכפי שהאיר את עינינו הרה"ק **ה'נועם אלימלך מליז'ענסק** זיע"א: "נראה להתורה מלמדת לאדם שיתנהג עצמו, כי להיות שהתורה ניתנה בסניי למען ילמדו אדם להיות תמיד מוכנע גדול ונבוזה בעיניו כדרך שעשה השם יתברך ברוך הוא שמאס בהרים הגבוהים ובחר בהר סיני הנמוך מכולם: וזהו **'במדבר סיני'**."

רק לזה צריך האדם שלא יתעצב מחמת גודל הכנעה יפול בעצבות, וזה הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא יתברך, לכן הזהירה תורה עליו שיראה להיות תמיד בשמחה, כי אין השכינה שורה מתוך עצבות, וזהו **'באהל מועד'**, פירוש, שיכניס עצמו לאהלו של מועד הוא לשון שמחה, כי מועד הוא לשון יום טוב.

'באחד לחודש השני', פירוש, ואם יאמר האדם, ואיך אוכל לשמוח כיון שהרבותי לפשוט, ולזה אמרה תורה אף על פי כן יראה לעשות תשובה בשמחה ויתחזק עצמו לאמר הרי אני כאילו נולדתי היום הזה ולא אשוב עוד לכסלה, וזה נקרא חידוש שנתחדש כבירה חדשה, וזהו **'באחד לחודש השני'**, כי האדם הזה הוא נתחדש שני פעמים: האחד ביום שנולד, והשני ביום שעושה התשובה ונתכפר לו.

'בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים', גם כן על הדרך זה, כי השם יתברך ברוך הוא הוציאנו ממצרים הם הקליפות גדולות מ"ט שערי טומאה, ותמיד כשאדם עושה תשובה על חטאיו הוא יוצא מהקליפה אל הקדושה, ונקרא גם כן יציאת מצרים, וזה נקרא 'בשנה השנית', כי העולם נקרא שנה כנזכר בספר יצירה, לומר שגם בשנה השנית, פירוש, בעולם עכשיו גם כן יש יציאת מצרים שנית, והיבין בשעה שעושה אדם תשובה כנ"ל, והבין."

גם הרה"ק **ה'נועם מגדים** זיע"א לימד הוראה זו היוצאת מן הפסוק ללמדנו מידת ענוה: "בדרך אגדה וחכמה ומוסר יש לפרש הכתוב, שבא ללמד גודל מעלת האדם האוחז ביד מדת הענוה, ואיך שזוכה לדברים הרבה על ידה. בהקדם אמרם ז"ל, בשלהי הוריות, וזה לשונו: אמר רבי יוחנן, פליגי בה רבן שמעון בן גמליאל ורבנן, חד אמר סיני עדיף וחד אמר עוקר הרים עדיף, ופירש רש"י ז"ל, סיני עדיף מי שמשנה וברייתות סדורות לו כנתינתן מהר סיני, ורב יוסף הווי קרו ליה סיני כו', ורבה עוקר הרים, שהיה חריף

ומפולפל ומתרץ קושיות שהיו דומין כהרים כו', עיין שם. ועוד שם, רב יוסף סיני ורבה עוקר הרים, שלחו לתמן כו', עיין שם.

הרי כי שתי בחינות נמצאו בתלמידי חכמים, האחד הבקי בחדרי התורה, וזה שמו אשר יקראו לו חז"ל: 'סיני'. והשני, מחודד ולב חריף ונקרא בשם: 'עוקר הרים'. והנה ברצות האדם לזכות לבחינות הללו, אזי בחינת 'עוקר הרים' תלוי בבחירתו, בלהג הרבה ויגיעת בשר בתורה. ולא כן בחינת 'סיני', בידי שמים היא, כאמרם ז"ל בפרק קמא דמגילה (י): אמר רבי יצחק, אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, יגעתי ומצאתי תאמין, אמר רבי יצחק והני מילי לחדודי אבל לאוקמא גירסא סיעתא דשמיא.

אמנם הנראה דגם זה בידי האדם ובבחירתו הוא, כי בוודאי הסיוע בידי שמים לא תבוא על מגן, רק יען כי נמצא באדם טוב יותר מבאחרים, והוא באחוזו במידת הענוה זה גורם לאדם אוקמי גירסא ושיתקיים תלמודו בידו, ועל ידה משמיא מיהב היבו ליה זכרון טוב, שלא יאבד טיפה...

ובזה נבוא לפרש הכתוב וזה החלי: **'וידבר ה' אל משה במדבר'**, במי שמישים עצמו כמדבר שהכל דשין בו, אזי בו תמצא מדת 'סיני', כי לא ישכח דבר אחד ממשנתו כאמור... אמנם זהו בתנאי כפול ומשולש שיהיה הלימוד בגודל ענוה והכנעה."

בספר **'אמרי פנחס'** (שער הענוה אות נז) מביא, שקודם פטירת הבעל שם טוב זיע"א, היה מרחש בשפתיו, והטה אחד מתלמידיו את אוזנו ושמע שהיה מתפלל: **רבנו של עולם, הצילני מגיאות.**

ומביא הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל בספרו 'ברכת שמעון' (פרשת מצורע): ומהגאון הצדיק רבי שמעון מז'עליכוזב זצ"ל הי"ד, המשגיח דשיבת חכמי לובלין, שמעתי בהקדם סיפור ששמע מהרה"צ **מזלאטאפלא זצ"ל**, שהרב הקודם בעירם היה איש צדיק ענוותן ושפל ברוך. ופעם נודמן עם הרה"ק **בעל הקדושת לוי זיע"א**, ובעל הקדושת לוי הכיר בו את מדת ענוותנותו האמתית והתרשם ממנו מאד, ושאלו: מהיכן זכה לזה. וענה לו, שאיננו יודע אם יש לו מה שהוא שיהיה אפשר לומר שזכה לזה, אבל עובדא אחת זכורה לו, והיא, כי בהיותו **אברך צעיר לימים, פעם אחת נודמן לו שהלך רגלי מעיר שכנה לעירו, וההליכה היתה קשה ומלאה פחד מערלים שבסביבה, והגיע באין אונים לעירו, ונכנס לבית הכנסת ושמע שמגיד אחד משמיע דרשה ומגודל עייפותו לא קלט דבריו רק זאת שמע, איך שהזכיר את המשנה באבות 'רבי לויטס איש יבנה אומר מאד מאד הוי שפל רוח שתקות איש יבנה אומר רמה, ומאז נשבר לבו בקרבנו. אחרי כן נודע לו שהמגיד הזה היה הרה"ק מטשערנוביל המאור עיניים זיע"א. ואמר הרה"ק הקדושת לוי: 'אם כן**

המשך מעמוד א'

כסדר המלאכים שירדו עם השכינה בהר סיני. עד כדי כך. דווקא משום כך עולה התמיהה, מדוע הלויים, השבט הנבחר, לא נמנו בתוך בני ישראל. אומר האור החיים הקדוש, התשובה כתובה בפירוש בפסוק: 'והלויים לא התפקדו בתוך בני ישראל - כאשר ציוה ה' את משה'. יכולות להיות לנגד עינינו סיבות הכי צודקות לדעתנו, אך אם מצוות ה' היא לא תפקוד ולא תישא, אז לא סופרים. והלויים לא התפקדו. מדוע? כאשר ציוה ה' את משה.

תורת חיים

וזאת עשו להם וחיו ולא ימתו בגשתם את קדש הקדשים אהרן ובניו יבאו ושמנו אותם איש איש על עבדתו ואל מִשְׁאוֹ (במדבר ד יט)

על נושא הארון אומרת התורה שיטאוהו כראוי, יזהרו מנגיניה וראיה, ולא ימותו. אך בפסוק יש כפל לשון - וחיו ולא ימותו. אומר האור החיים הקדוש: התורה היא מקור החיים. כאשר מתעסקים בארון שבו התורה, שהוא מקור החיים, זו סיבה לאריכות ימים. זה מה שאומר הכתוב - וחיו! גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה.

האיש פעמיים 'טאק טאק', וכי לא די בפעם אחת?

וסיפר חסיד ישיש מתקופת הרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א: נכנסתי פעם אצל ה'שפת אמת' בחוליי להזכיר את עצמי לרפואה שלמה. ויאמר אלי: 'כשתזקין ייטב לך'. אחרי הסתלקותו נכנסתי אל בנו ה'אמרי אמת' בענין אותו חולי, ופטר אותי בברכתו בקצרה: 'כשתזקין'. כל כך קיצר בדבריו ורמז בתשובתו.

בחוץ בני המשפחה ידעו לספר, כיצד יעץ פעם לדודו, ר' ברוך קמינר ז"ל שיאחז בפלך של שתיקה. לאחר שהשיח בפניו פעם אודות ענייני דיבורים, אמר לו ה'אמרי אמת' שראוי לקבל על עצמו שיחדל מלדבר. מאותו רגע התחולל שינוי עצום בר' ברוך, שקבל את העצה, פשוטו כמשמעו, ועד סוף ימיו ידוע היה כשתקן מופלג. פעם כאשר עורר ה'אמרי אמת' את נכדיו מענין שמירת הלשון, הזכיר לדוגמה את שתקנותו של הדוד, שילמדו ממנו. ר' ברוך שהה אז בגור כשבוע ימים, והרבי הבטיח לנכדיו, שמי שיצליח להוציא מפיו עשר מלים יקבל פרס גדול מידי. אולם למרות כל התחבולות שעשו, לא עלה הדבר בידם ('ראש גולת אריאל' עמוד תמה).

וכשחזר ה'אמרי אמת' מנסיעתו הראשונה לארץ ישראל, פנה אליו הרב מקאליש רבי יחזקאל ליפשיץ זיע"א, ושאלו איך הרבי מרגיש עצמו אחרי הביקור בארץ ישראל הרי חז"ל אומרים אוירה דארץ ישראל מחכים, אמנם נכון, השיב לו הרבי מגור בחיך אבל חז"ל אומרים גם סייג לחכמה שתיקה (אוצר הפתגמים והשיחות עמ' 85).

(מאוצרותיו ושיחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

והיה הרה"ק האמרי חיים מויזניץ זיע"א מפרש את הפסוק בתחילת הפרשה (במדבר א א): 'וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד', על חומרת האיסור לדבר דברים בטלים. וכך פירש, שבני ישראל נתבעו שכל דבריהם יהיו בכחנית 'סיני', דהיינו, דברי תורה, וזולת דיבורים אלו ראוי שלא ידברו כלל. וזהו 'במדבר סיני' - שכל הדיבורים יהיו רק בתורה.

גם בפרשת פנחס (במדבר כו כג) כתב רבינו ה'אור החיים' הקדוש זיע"א על הפסוק: 'לפנה משפחת הפוני': יש להעיר למה הוסיף אות שאינה נמנית מאותיות השם שהיה לו לומר 'משפחת הפוי', אלא רמז לשאר מעלות המנויים שם במ"ה שהם מיעוט שיחה מיעוט שחוק, ושאר הענפים הדומים לאלו, והוא אומר 'לפנה משפחת הפוני', פירוש, פנה הוא לשון פה... ואומר 'משפחת הפוני', פירוש, שצריך לפנותו ממותרות המורגשות גם מהשחוק ומדברים בטלים כי הם מונעים קיום התורה באדם. ומצאתי לחסידי ישראל שכתבו, כי פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת אשר ישרתו במ בקודש, כי אין קדושה כקדושת התורה ולזה אסור לדבר בו אפילו דברי חול הגם שאין בהם דברים האסורים. והוא מה שרמז במאמר 'לפנה' שהוא פה העמל בתורה שבו שוכן חצי שמו יתברך, 'משפחת הפוני', פירוש, צריך לפנות מפיו כל חוץ מהגות בתורה ובוזה נכללים חלק אחד מהמ"ח מעלות שהם במיעוט שיחה במיעוט שחוק במיעוט תענוג וכדומה להם שבענף המותרות.

הרה"ק ה'אמרי אמת' מגור זיע"א קימץ בדיבוריו עד קצה הגבול כמנהגם של 'קיי הדעת'... מחוץ לדברים שבקדושה כמעט לא הוציא מפיו שום דיבור, כי אם החיוני ביותר, ולרוב השלים את כוונתו בתנועה או ברמיזה. 'על כל מלה שהוציא מפיו יש להוסיף עשר מלים מלפניה ועוד עשר מלים לאחריה, כך יכולים היו להבין כראוי את דבריו הקצרים', אמר פעם בנו הרה"ק ה'לב שמחה' זיע"א.

זמן קצר אחר נישואיו בזיווג שני, אמר ה'אמרי אמת' לרבנית פייגא מינטשא ע"ה כי עליה לדעת שהוא מדבר מעט מאד. כל מלה שמוציא מפיו מחושבת מאד. 'יש אנשים' הסביר לה 'העשויים ללכת לקול מלה שלי אף לתוך האש, לכן צריך אני להיזהר בכל הגה'. היתה לו קורת רוח מיוחדת כשאדם הבא אליו מבין את הרמז. בני ביתו והמשמשים כבר היו רגילים בכך, שכאשר הוא נזקק למשהו ורוצה שיביאו לו, לעולם איננו אומר בפה מלא, כי אם מראה להם באצבעו גרידא, והבינו כוונתו.

סיפר נכדו שנזדמן לו פעם לנסוע ביחד עם זקנו ה'אמרי אמת' בעגלה. באמצע הדרך, כאשר העגלון שאל דבר מה, החזיר לו אחד הנוסעים בפולנית: 'טאק טאק' [כן, כן]. התעניין הרבי, מה משמעות המלה 'טאק'. וכשתרגמו לו התפלא: אם כן, למה כפל

אין תימה בדבר'. ידוע שכאשר הרה"ק הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א נתקבל לרב בניקלשבורג ובא להתיישב שם, וכנהוג אנשי הקהילה וראשיה הכינו לו קבלת פנים, סגר את עצמו הרה"ק בהתבודדות בחדר דקות אחדות ושהה שם, אחד מראשי הקהילה התייצב מאחורי הדלת ושמע שהרה"ק הולך סובב בחדר ואומר: ברוך הבא ר' שמעלקא, ברוך הבא הגאון מניקלשבורג. וחזור על זה כמה פעמים, ואחר כך יצא. שאלו אחר כך הנ"ל את הרה"ק: מה פשר הדברים, וענה לו: ידעתי שמחכה לי קבלת פנים נהדרת, וכל אחד יכבדני ויפריז עלי בתואר, פחדתי שחס ושלום יכניסו בלבי קצת גיאות, לשם זה אמרתי לי דברים אלו לעצמי, והאם יש בזה ערך וכבוד כשאדם מפאר ומהלל את עצמו בינו לבין עצמו (ספר 'שארית מנחם' להרה"ק מוישווא, קהלת).

וסיפר הגאון רבי שאול בראך זצ"ל (ספר 'שאל בחיר ה', עמוד כד): הרה"ק הייטב לב' זיע"א נכנס לבית מדרשו בשעה שתיים עשרה בלילה, ליל שלוש עשרה מדות, וירד לפני התיבה ואמר את כל ספר תהלים. לאחר שסיימו אמירת תהלים התחיל הייטב לב' לומר סליחות. ולפני תפילת 'שמע קולנו' אמר דרשה שנמשכה קרוב לארבע שעות. על אותה דרשה היה רבי שאול אומר פעמים רבות, כי ממנה למד לדרוש כל ימי חיי לפני בני א-ל חי. וכך אמר: אז שמעתי בעצם הדרשה הראשונה בחיי בנוסח דרשות תלמידי הבעש"ט...

לבסוף לא נחה דעתו הקדושה עד שחירף וביזה את עצמו כאלו היה הוא שפל הנבראים ר"ל של כל ישראל והחזיק בזקנו הקדוש והראה קבל עם ועדה ראו נא פה עומד לפניכם זקן עם שערות לבנות ארוכות שלא עשה עוד מעולם שום מצוה ולא למד תורה והוא מחולל ומלא עונות ופשעים ר"ל. אח"כ המשיך כמתנצל, שלא יתפלאו עליו שאחרי כל מה שהוא עשה, האיך הוא עומד ודורש ומוכיח לאחרים, כי אדרבה לפי שהוא בעצמו חטא בכל מה שהוא מוכיח לאחרים יקבלו דבריו וישובו כולם בתשובה, כי מי שלא חטא ואינו יודע טעם מתיקות העבירה אם הוא יוכיח יגידו לו: הלא אתה לא טעמת טעם העבירה אין אתה יכול להוכיח אותנו, אבל הוא יכול להוכיח על הכל.

ולא בדברים בטלים

רבינו ה'אור החיים' הקדוש זיע"א כותב בפרשת דברים (א א) לפרש מה שנאמר 'אלה הדברים', על פי מה שאמרו חז"ל (ימא יט): אמר רבא 'ודברת במ', ולא בדברים בטלים, מכאן שאסור לדבר זולת בדברי תורה ויראה, והודיע הכתוב כי משה רבינו ע"ה אלה הם הדברים אשר דבר כל ימיו מעצמו לבד הדברים אשר צוה מה' לדברים, הא למדת שקיים 'ודברת במ', ודבריו אלה כל רואה יעיד כי כולן דברי תורה וחכמה ומוסר.

מתיבתא אור החיים

הכתוב והכהנים הלויים בני צדוק, שלעתיד לבוא יכופר עוון העגל ותחזור העבודה לבכורות. אלא שכתב שם דלא יהיה ללויים עי"ש, ואילו רבינו כתב להדיא דגם הבכורות יעבדו, והלויים ישרו כפי שהיו. וראה עוד בספר הליקוטם להצמח צדק (ערך בכור) שהזכיר הדבר שלעתיד לבוא תהיה העבודה בבכורות.

ובספיה"ק ישמח משה על הפסוק כאן כתב וז"ל: והנה דקדקו מה דכתיב 'אני ה' בסוף, וכתבו שפירושו אני ה' נאמן לשלם שכר, שזה הוא שכר ללויים על שלא חטאו בעגל. והוא תמוה, ד'אני ה' נאמן תמיד על שכר העתיד, ושייך לומר נאמן לשלם, מה שאין כן מה שכבר שלם. והנראה לי בזה, דהנה נ"ל לבאר הפסוק בקהלת (ג טו) 'מה שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה והאלהים יבקש את הנדרף', דנ"ל דהכי פירושו, דכל מי שנדחה משום איזה עבירה, אם כן לעתיד כשיתהפך הכל לזכות יחזור לשירותו, כמו הבכורים שנדחו מפני חטאם כמבואר במדרש, וכן מבואר במדרשות דלעתיד לבוא יהיה העבודה בבכורות. והיינו 'מה שהיה כבר הוא', ר"ל הוא גם עכשיו, כי לפניו יתב"ש מה שאינו נצחי אין בו ממש, והדחוי אינו נצחי, לכך הרי הוא גם עכשיו, משום 'ואשר להיות כבר היה', ר"ל שהיה בעתיד מה שהיה כבר בעבר, ולכך הדחוי אינו נצחי, וביאר הכתוב יותר ואמר 'והאלהים יבקש את הנדרף', דר"ל מי שהוא נדרף מהעבודה, יהיה זמן שהאלהים יבקש אותו וירצה בו, כי לכל קציפה אית סבר (איכ"ר א כג), ודו"ק. והנה שם הו"ה מורה על עבר והוא ועתיד בסוג אחד, והנה זה 'אשר להיות כבר היה', היא בבחינת הויה. והנה אף שהבכורות יחזרו לעתיד, מכל מקום אם עלה לא ירד, והלויים גם כן לא ירדו. והיינו 'והיו לי הלויים', אין 'לי' אלא עולמות כמבואר במדרש, 'אני ה', ר"ל אף שאתנהג בבחינת שמי ויחזרו הבכורים לשירותן ולעבודתן, מכל מקום הלויים לא ירדו, ודו"ק. עכ"ל.

ובאור יקר (פרשת ויחי) הביא מה שכתב בספר הגלגולים (פכ"ג) וז"ל: כבר ידעת כי החסדים הם כהנים בעולם הזה והגבורות הם לויים, ולעתיד לבוא יהיה להיפך, כי לכן בתחילה היתה העבודה בבכורים שהם מבחינת הגבורות, וכן דוד שהוא מצד המלכות נאמר בו (תהלים פט כח) 'אף אני בכור אתנהו, בסוד ה' על ו', ואי"כ ניטלה העבודה מהם וניתנה אל הכהנים שהם מצד החסדים, ולעתיד כשיתוקנו הגבורות תחזור העבודה אל הבכורות שהם הלויים, וזהו הסוד שניבא יחזקאל (מד טו) 'והכהנים הלויים בני צדוק, ר"ל שהכהנים שלעתיד לבוא יהיו מן הלויים.

'עבודת הלויים', פירוש, עבודה זו אינה אלא ללויים, וכאן כלל כל שבת לוי בין הכהנים בין הלויים, כי גם הכהנים יקראו לויים, דכתיב (דברים כו ט) 'והכהנים הלויים'. ואמרו 'ביד איתמר' וגו', פירוש, לא מיבעיא עבודות המעולות של הכהנים, ולא מיבעיא עבודות הלויים המעולות של בני קהת ובני גרשון, אלא אפילו עבודה הקלה של הלויים 'ביד איתמר', שהם הקרשים והאזנים, הדבר במקומו עומד, ומזה אתה למד כי לא נמחק עון העגל מחק שאין רישומו ניכר, והעד הנאמן 'וביום פקדי' וגו' (שמות לב לד). עכ"ל. ומדייק הברכת שמעון דלפי זה י"ל לפי המבואר בברכות (לב): אמר רבי אלעזר אמר רב אשעיא מאי דכתיב (ישעיה מט טו) 'גם אלה תשכחנה' זה מעשה העגל, וביאר המהרש"א שם דהא דקאמר 'וביום פקדי ופקדתי' וגו', ואין לך פקידה שאין בה ממעשה עגל (סנהדרין קב), היינו כל זמן שישראל בגלות, אבל לעתיד קאמר הכא 'גם אלה' דהיינו שגם מעשה עגל 'תשכחנה'. וא"כ מאחר שעון העגל נמחק לגמרי ואין רישומו ניכר, שוב יכולה העבודה לחזור לבכורות.

ובספר סמוכים לעד לרבי אליהו הכהן (פרשת תולדות) כתב לפרש הא דאיתא בבראשית רבה (סג יד) 'ויב עשו את הבכורה', ומה ביה עמה, אי"ר לוי תחית המתים ביה עמה, דלכאורה מהיכן למדו רז"ל שבעבור שביזה את הבכורה ביה גם תחית המתים עמה. וכתב שם: אמנם נראה בהיות שעד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות, ומשהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים. ע"כ במדרש פירק הנזכר (ב"ר שם א). והנה ידוע שניטלה העבודה מהבכורות בעון העגל, ולעתיד בתחית המתים שעתידי מלך המשיח לבוא עם אדם הראשון והאבות, כמאמר רבותינו שיחיה אותם ויבוא עמם, תחזור העבודה גם בבכורות, משום שאי תוקן עון העגל. ובוה נבא לענין, וכך הוא. הן אמת שיש מקום לדון שמכר עשו את הבכורה בעבור שידע שממעשה העגל לא תהיה עבודה בבכורות כי אם לכהנים, וכיון שעתידיה שתנטל העבודה מהבכורות עמד ומכרה מעכשיו וביזה אותה, אבל כיון שבתחית המתים עתידיה העבודה לחזור גם בבכורות, לא היה ראוי לבזותה ולמוכרה, אלא מוכרה שכפר עשו בתחית המתים ולכך ביה אותה, דאין סברא שהיה מודה בתחית המתים שעתידיה לחזור העבודה גם בבכורות וביזה אותה, לכן אמרו רז"ל 'ויב עשו את הבכורה', שביזה עמה תחית המתים.

וכן באבת יהונתן לרבי יהונתן אייבשיץ (הפטרות אומר) כתב לפרש

כתב רבינו (במדבר ג מה): והיו לי הלויים אני ה', הכוונה במאמר 'אני ה', לומר שהגם שאמרו ז"ל (ספרי פסקא צב) עתידיה עבודה שתחזור לבכורות, לא ירדו הלויים מהיות לה', והוא אומר 'והיו לי אני ה', כשם ששמי לעולם ועד, כמו כן יהיו לי הלויים.

וכ"כ רבינו בפרשת ויחי (בראשית מט כח): ומה שאמר לראובן דברי קנטור, שם צויה את הברכה, על דרך אומנם וז"ל עתידיה עבודה שתחזור לבכורות, וכפי זה כיון שקבע לו שם הבכורה עתיד הוא לעמוד לשרת לעתיד לבא. ותמצא שהצדיקים צופים ומביטים על העתיד, ולטעם זה השתדל יעקב לקנות הבכורה מעשו, לכל יהיה לו חלק בעבודה לעתיד לבא. והגם שניתנה העבודה ללויים, שקולים הם, ויבואו שניהם לעבוד עבודת הקודש, כי מעלין בקודש ולא מורדין.

ומקור הדברים ציינו רבים מן המפרשים לספרי, דאיתא שם: 'אספה לי', שתהא סנהדרין לשמי, שבכל מקום שנאמר 'לי' הרי זה קיים לעולם ולעולמי עולמים, ככהנים הוא אומר (שמות כח מא) 'וכהנו לי', בלויים הוא אומר 'והיו לי הלויים', בישראל הוא אומר (ויקרא כה נה) 'כי לי בני ישראל עבדים', בבכורות הוא אומר (במדבר ח ז) 'כי לי כל בכור בבני ישראל וכו'. וכן הוא בילקוט פרשת תרומה (רמז ססד).

וראה רבינו בחיי בפרשת תשא (שמות לד ט) שכתב שיש לבכורות מעלה יתירה גם לאחר שניטלה העבודה מהם, ומדבריו משמע שלא פירש כוונת חז"ל במה שאמרו בדמקום שנאמר 'לי' הרי זה קיים לעולם ועד, שהיה כוונתם על לעתיד לבא, וז"ל: 'כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם', מי שזוכה שהוא בכור מעלה גדולה היא, והוא רמז להקב"ה שהוא בכורו של עולם, ועבודת הקרבנות מימות עולם בבכורות היתה, ולכך קנאה יעקב אבינו ומכרה עשו הרשע שביזה עבודת ה' יתברך, ואחרי כן נפסלו הבכורות במעשה העגל והופרשו הלויים במקומם שתהיה העבודה בהם ולא בבכורות, ואף על פי שאין העבודה בהם יש להם מעלה ויתרון על שאר בני אדם מצד שהם בכורות. ואי"כ מביא דברי חז"ל בויקרא רבה (ב ב): בכל מקום שנאמר 'לי' אינו זו לעולם, לא בעולם הזה ולא לעולם הבא וכו', בבכורות כתיב 'כי לי כל בכור', ומפרש שמעלה גדולה יש לבכור, יעו"ש.

ובברכת שמעון (פרשת ויחי שם) הביא מה שכתב רבינו בפרשת פקודי (שמות לח כא): ואמרו 'עבודת הלויים', בא לשמור את הדבר, לכל תאמר כיון שנתכפר עון העגל אשר הוא יסובב הסרת עבודה מהבכורות כמאמרם ז"ל (במדבר ג ה), אי"כ תחזור העטרה ליושנה, ויעבדו הבכורות עבודת המשכן, לזה אמר סמוך לדבר

גם אתם זכותם לישועה
בזכות רבנו האור החיים הקדוש?
 כתבו לנו
 למייל המערכת m028039999@gmail.com
 או לפקס 02-5385689
 או בנדרים פלוס - באר ישראל

אור הישועות
מכתבי הלומדים

סיפור ניסי בזכות לימוד האור החיים

מאז נישואי זכיתי רק לבנות, ורציתי מאוד בן זכר, אך השנים עברו, ובמשך עשור לא זכיתי לבן זכר. לאחר ששמעתי רבות על סגולת לימוד אור החיים הקדוש, קיבלתי על עצמי ללמוד כל שבוע בפירוש אור החיים הקדוש המבואר של עוז והדר, יחד עם חברותא. לא רציתי שזה יהיה לימוד מקופיא, אלא לימוד רציני ועמוק. בנוסף, הבטחתי בלב שלם, כי כאשר אשמח וילד לי בן זכר, אתן לו את השם משה (על שם אבי ז"ל) ושם חיים על שם רבינו האור החיים הקדוש. ובי"ה, כעבור שנה של לימוד והתמדה, זכיתי לבן זכר. שמחתי מאוד לקרוא לו משה חיים, לזכותו של רבינו האור החיים. אני ממליץ לכל אחד להתמיד בלימוד תורת האור החיים, ולזכור שהזכות הגדולה הזו יכולה להביא ישועות רבות.

בברכה מרובה
 מ. אלפסי אשדוד

מחוברים לחיים
 לשמיעת שיעורים ודרשות
חייגו: 03-617-1077

